

บทความวิจัย (Research article)

แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
Guidelines for Managing the Quality of Early Childhood
Education in educational institutions under Kalasin Primary
Education Service Area Office 2

ทิพย์รัตน์ อาสนาทิพย์^{1*} ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน¹ และ สุพจน์ ดวงเนตร¹
Tipparat Asanathip^{1*}, Saksit Rittilun¹ and Supot Duangnet¹

วันที่รับบทความ (Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
31 มีนาคม 2567 4 พฤษภาคม 2567 4 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัยจำนวน 152 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 196 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านจำนวน 8 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

¹คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹Education and Educational Innovation, Kalasin University

*Corresponding author e-mail : tipparat.as@ksu.ac.th

กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม เท่ากับ 0.064 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ (1) ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ (2) ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และ (3) ด้านคุณภาพของเด็ก และ 3) แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านคุณภาพของเด็ก จำนวน 21 แนวทาง ด้านการบริหารและการจัดการ จำนวน 6 แนวทาง และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ จำนวน 5 แนวทาง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการคุณภาพ, การศึกษาระดับปฐมวัย, แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพ

Abstract

The purpose of this study were: 1) to study current situations and desirable situations for the quality Management in early childhood education, 2) to study the needs on the quality management in early childhood education, and 3) to develop guidelines for the quality management in early childhood education in educational institutions under Kalasin primary education service area office 2 , the school administrators are 44 people and the early childhood teacher are 152 people there were 196 people as a sample, selected by stratified random sampling. Key informants were qualified person 8 persons, selected by purposive sampling. The tools used for data collection were: a five-rating scale questionnaire related to a current situations and desirable situations and Interview Form for Quality Management of Early Childhood Education. The results of the study were as follows: 1) The current and desirable situations for the quality management in early childhood education in educational institutions under Kalasin primary education service area office 2 was at the high level of overall. 2) Needs for the quality management in early childhood education in educational institutions under Kalasin primary education service area office 2 overall of 0.064. Arrange needs from greatest to least as follows: (1) Management and management processes (2) Child-centered experiences, and (3) Child quality. 3) The guidelines for the quality management in early childhood education in Kalasin primary education service area office 2 as follows; there were 21 approaches to child quality, 6 approaches to administrative and management process, and 5 approaches to child-center experiences.

Keywords : Quality Management, Early Childhood Education, Guidelines for The Quality Management

บทนำ

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากร

บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวของ ศาสตราจารย์ ดร.เจมส์ เจ. เอกแมน นักเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบล ปีพุทธศักราช 2542 ที่ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว”

ดังนั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคน ตลอดชีวิตและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี มีความสามารถเรียนรู้ทำงานได้เก่ง และเป็นพลเมืองดีที่จะนำสู่ความสำเร็จในสังคมที่ท้าทาย ในศตวรรษที่ 21 ต้องได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างรอบด้านในช่วงปฐมวัย แต่คุณภาพของเด็กปฐมวัยยังเป็นจุดอ่อนที่เข้าขั้นวิกฤตของประเทศไทย ที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน รัฐและทุกภาคส่วน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน สังคม บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ครู/ผู้ดูแลเด็ก โรงเรียน องค์กรท้องถิ่นทุกระดับ บุคลากรพัฒนาสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคศาสนาและภาคธุรกิจ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของช่วงปฐมวัย ตระหนักในพันธกิจและลงมือช่วยกันทำให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 นั้น มีโรงเรียนจำนวนมากที่เปิดการสอนระดับชั้น การศึกษาปฐมวัยที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยและขาดความพร้อมภายในสถานศึกษา จึงทำให้สภาพและปัญหาในการดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันออกไป สถานศึกษาที่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ ส่งผลให้มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 49 ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนด้วย ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 นี้ มีโรงเรียนที่ขอรับการประเมินทั้งหมด 13 โรงเรียนจากทั้งหมด 167 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.78 และมีหลายโรงเรียนยังไม่พร้อมที่จะขอรับการประเมินเนื่องจากครูและผู้บริหารขาดความพร้อมในการประเมินสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2563)

จากความสำคัญของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้นั้น จะต้องมีการเรียนรู้การดำเนินงานการบริหารจัดการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ว่ามีสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการนำแนวทางแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมการดำเนินการ

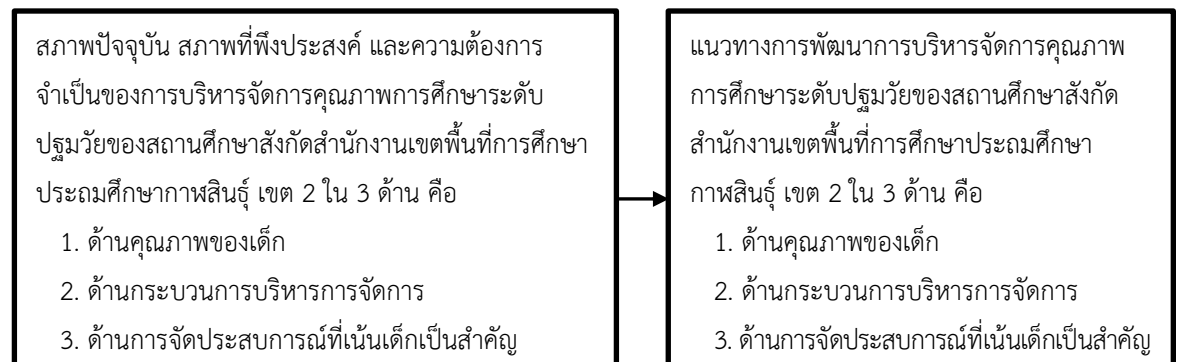
บริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยอิงมาจากมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการวิจัยหรือระเบียบวิธีวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.2 ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.2.2 ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีดัชนีความสอดคล้อง ของวัตถุประสงค์กับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.51 – 0.84 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยการนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่าเฉลี่ยรายด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. ประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 139 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย 245 คน รวมทั้งสิ้น 384 คน

3.2 ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษา 44 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย 152 คน รวมทั้งสิ้น 196 คน ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งและอำเภอเป็นชั้นภูมิ จากนั้นเทียบบัญชีรายชื่อตามสัดส่วน และดำเนินการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

3.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ประกอบด้วยด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 2 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และนักวิชาการจำนวน 3 คน

4. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องและนำมาดำเนินการจัดทำข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการคำนวณหาค่าสถิติตามลักษณะข้อมูล ดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.1.2 วิเคราะห์ระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.1.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้ค่าดัชนีลำดับ ความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก นำมาสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง และ จัดลำดับตามความถี่ของแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และนำเสนอโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญ ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51-5.00 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการ คุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการ
คุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

การบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาระดับปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านคุณภาพของเด็ก	4.24	0.59	มาก	4.45	0.57	มาก	0.049	3
ด้านกระบวนการบริหารและ จัดการ	4.00	0.73	มาก	4.33	0.65	มาก	0.082	1
ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้น เด็กเป็นสำคัญ	4.18	0.58	มาก	4.22	0.59	มาก	0.057	2
เฉลี่ยรวม	4.14	0.63	มาก	4.40	0.60	มาก	0.064	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.63) เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านคุณภาพของเด็ก ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.59) ด้าน ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.58) และด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.73)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.60) เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านคุณภาพของเด็ก ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.57) ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.65) และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.59)

ดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.064 เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ (PNI_{modified}=0.082) ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (PNI_{modified}=0.057) และด้านคุณภาพของเด็ก (PNI_{modified}=0.049)

2. ผลของการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้แนวทางทั้งหมด 32 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพเด็ก ประกอบด้วยแนวทางการบริหารจัดการ 21 แนวทาง ดังนี้

2.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้

2.1.1.1 หากิจกรรมให้เด็กเล่นกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาในส่วนของการพัฒนาการด้านร่างกาย

2.1.1.2 จัดหาของเล่นที่กระตุ้นพัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก เพื่อให้เด็กได้ลงมือกระทำ

2.1.1.3 ให้เด็กได้ทำกิจวัตรประจำวันของตนเอง แล้วค่อย ๆ ขยายพื้นที่ไปช่วยเหลือผู้อื่น

2.1.1.4 ร่วมมือกันทุกฝ่ายในการกำหนดรูปแบบการฝึกดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและดูแลความปลอดภัย

2.1.1.5 ใช้นิทานหรือเพลงเข้ามาใช้ประกอบการฝึกดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและดูแลความปลอดภัย

2.1.1.6 สร้างสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมติในการฝึกดูแลรักษาสุขภาพอนามัย และดูแลความปลอดภัย

2.1.1.7 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กต้องเป็นผู้พาเด็กฝึกดูแลรักษาสุขภาพอนามัย และดูแลความปลอดภัย

2.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้

2.1.2.1 ฝึกให้เด็กได้ทำกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

2.1.2.2 ให้เด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอย่างหลากหลาย

2.1.2.3 ฝึกให้เด็กเข้าแถวเรียงลำดับก่อน-หลัง

2.1.2.4 ให้เด็กได้เล่นเกมหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

2.1.2.5 สร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นการฝึกเด็ก หากเมื่อเด็กเจอสถานการณ์จริง เด็กจะสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2.1.3 พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้

2.1.3.1 ให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง โดยมีผู้ดูแลคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

2.1.3.2 ให้เด็กฝึกทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นบทบาทสมมติหรือการเล่นตามมุม

2.1.3.3 จัดกิจกรรมสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

2.1.3.4 เด็กและผู้ดูแลร่วมกันรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นผู้ดูแลต้องทำให้เห็นเป็น

ตัวอย่างก่อน

2.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้

2.1.4.1 อ่านนิทานจากภาพ แล้วค่อยฝึกไปเป็นอ่านนิทานที่มีเนื้อเรื่องน้อย และหลังจากนั้นค่อยเพิ่มเนื้อเรื่อง

2.1.4.2 ใช้คำถามปลายเปิดในการเล่าเรื่องต่าง ๆ

2.1.4.3 ชักชวนเด็กให้ออกไปสำรวจสิ่งที่อยู่รอบตัว

2.1.4.4 เล่าเรื่องต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือเล่านิทานให้เด็กฟังเพื่อกระตุ้น ความสนใจของเด็ก

2.1.4.5 ให้เด็กร่วมกันค้นหาคำตอบตามวัฏจักรสืบเสาะ

2.2 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้

2.2.1 ร่วมกันกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยกับทุกภาคส่วน

2.2.2 สำรวจ ตรวจสอบ ความปลอดภัยของอาคารสถานที่ หากมีการชำรุดให้รีบดำเนินการ ซ่อมแซม

2.2.3 ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่อง

2.2.4 สำรวจความต้องการจากผู้จัดประสบการณ์

2.2.5 ผลัดสลับตามหน่วยการจัดประสบการณ์โดยจะต้องให้มีสื่อที่หลากหลาย

2.2.6 จัดสรรสื่อการเรียนรู้ตามบริบทของสถานศึกษา

2.3 ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้

- 2.3.1 มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก
- 2.3.2 มีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 2.3.3 เปิดโอกาสเด็กได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด
- 2.3.4 มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับเด็ก
- 2.3.5 มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยรอบด้านและอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คือ ด้านคุณภาพของเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพเด็กซึ่งจะเป็นเยาวชนของชาติต่อไปในอนาคต จึงมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้านทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาให้เติบโตอย่างสมวัย สอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพเด็กซึ่งถูกระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” สอดคล้องกับผลการศึกษาของสอดคล้องกับ รัตนารักษ์ ยาประเสริฐ สิทธิชัย มูลเขียน และสังวาร์ วังแจ่ม (2566) ที่ได้ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอยะปริงการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ สุนทร หลักคำ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านคุณภาพเด็กและคุณภาพครูและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้องการศึกษาของ ตึกตา สิมะเล่าเต่า และนพดล เจนอักษร (2555) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษากับพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

และลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพของเด็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ เป็นด้านที่คอยสนับสนุนเกื้อหนุนด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อด้านคุณภาพเด็กนั้น หากสถานศึกษามีกระบวนการบริหารและจัดการที่ดีเหมาะสม ต่อเนื่อง และเป็นระบบ ได้รับการชี้แนะระหว่างปฏิบัติงาน มีการบูรณาการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและจัดการ จะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น อันเป็นเหตุให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้บัญญัติในมาตรา 9 ว่า การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการศึกษาให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคลากร ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของการศึกษาของ ดูกตา สิมะเล่าเต่า และนพดล เจนอักษร (2555) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษากับพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษากับพัฒนาการของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านคุณภาพของเด็กมีค่ามากที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน โดยส่งเสริมให้เด็กใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เด็กเรียนรู้ได้ด้วยมือกระทำ เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านอย่างเต็มศักยภาพ เด็กก็จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 จากผลการวิจัยด้านกระบวนการบริหารและจัดการมีความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งมีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ เพื่อใช้ข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เช่น ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครูสอน ด้านผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารและจัดการ เชิงลึกในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงาน การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระดับ ยอดเยี่ยม ตามเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของมาตรฐานด้านกระบวนการบริหาร และจัดการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

ตุ๊กตา ลิมาเล่าเต่า และนพดล เจนอักษร. (2555). *การจัดการศึกษาปฐมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษากับพัฒนาการเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. 3(1), 95-100.*

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9).* กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 235 ง วันที่ 24 กันยายน 2561.*

รัตนารณณ์ ยาประเสริฐ สิทธิชัย มูลเขียน และสังวาร์ วังแจ่ม. (2566). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของ โรงเรียนในอำเภอไชยปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 13(3), 44-59.*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2564 .*

กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3) ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ :*

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุนทร หลีกคำ และคณะ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.*

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing.* 3 rd.ed. New York : Harper and Row.

Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). *Determination sample size for research activities.*

Education and Psychology Measurement, 30(3), pp. 607-610.